Dinamik Dünya: Ayağımızın Altından Uzaya

4. Sınıf Fen Bilimleri: Yer Kabuğu, Fosiller ve Gezegenimizin Hareketleri İçin Görsel Bir Keşif Rehberi

Gemini Notebook

Yer Kabuğu: Yaşamın Kurulduğu İnce Zemin

Üzerinde yaşadığımız kayaç ve topraktan oluşan, Dünya'nın en dış katmanına **yer kabuğu** (taş küre) denir.

Magma tabakasının yeryüzüne çıkarak soğuyup sertleşmesiyle oluşmuştur.

Gemini Notebook

Kayaçların Ufalanma Döngüsü

Yer kabuğunu oluşturan kayaçlar durağan değildir. Milyonlarca yıl süren doğa olayları **onları sürekli daha küçük parçalara ayırır.**

Gemini Notebook

Mineraller: Kayaçların Gizli Yapıtaşları

- Kayaçların rengini, şeklini, sertliğini ve dayanıklılığını içindeki mineraller belirler.
- Doğada az bulunan mineraller çok değerlidir (Örn: Elmas, Altın).

Tek Mineralli Kayaçlar
(Örn: Saf beyaz mermer)

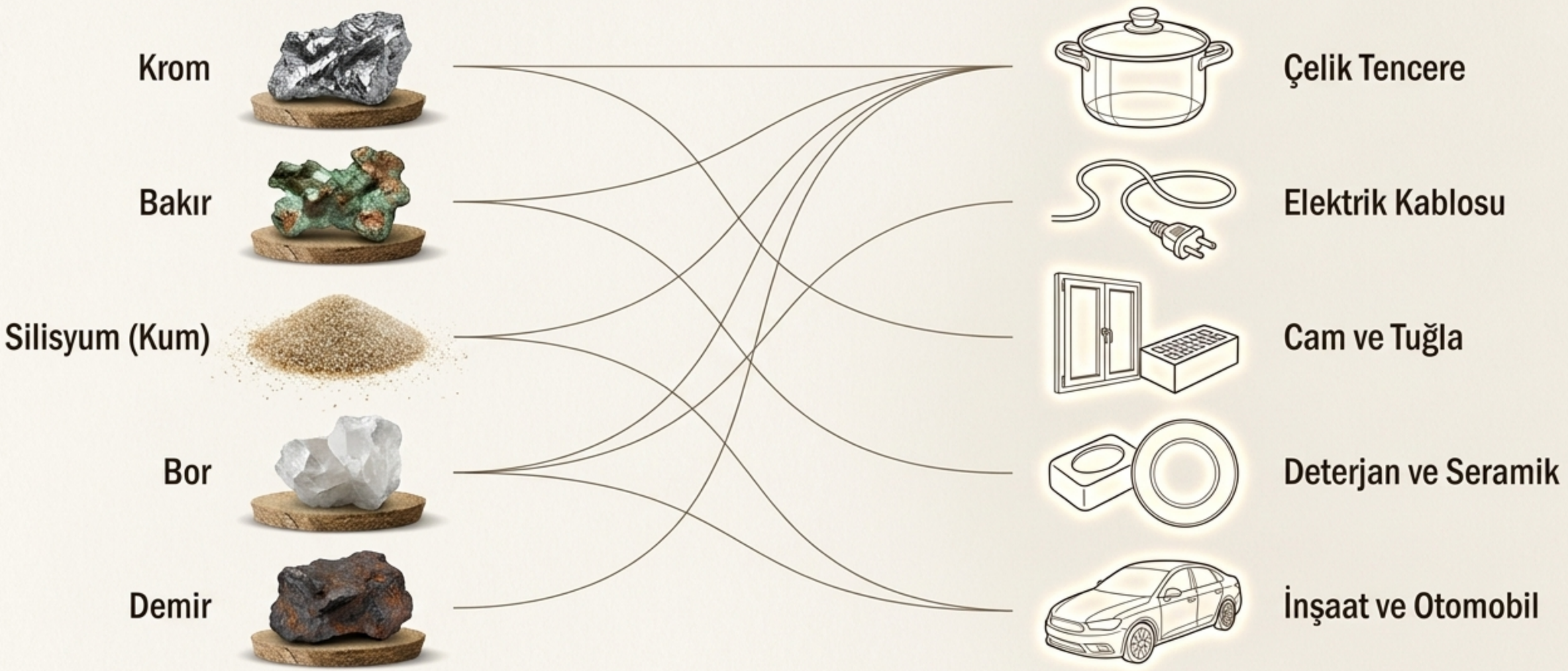
Çok Mineralli Kayaçlar
(Farklı renk ve beneklere sahip granit)

Gemini Notebook

Madenler: Topraktan Günlük Hayatımıza

Ekonomik değeri olan kayaçlara **maden** denir. Sanayi ve teknolojinin ham maddesidir.

Gemini Notebook

Türkiye’nin Zengin Yeraltı Haritası

Ülkemiz maden çeşitliliği açısından çok zengindir. Her maden her bölgede bulunmaz.

Gemini Notebook

Toprağın Hafızası: Fosiller

Milyonlarca yıl önce yaşamış canlıların günümüze kadar ulaşan taşlaşmış kalıntılarına ve izlerine fosil denir.

Kemik kalıntısı

Bitki izi

Ayak izi

Paleontoloji: Fosilleri inceleyen bilim dalıdır.
Paleontologlar ise zamanın dedektifleridir.

Gemini Notebook

Zaman Makinesi: Bir Fosil Nasıl Oluşur?

Ölen her canlı fosilleşmez. Fosilleşme için en kritik şart havayla temasın (oksijenin) anında kesilmesidir.

1. Ölüm ve Gömülme

2. Havasız Ortam

3. Milyonlarca Yıl Basınç

4. Yüzeye Çıkış

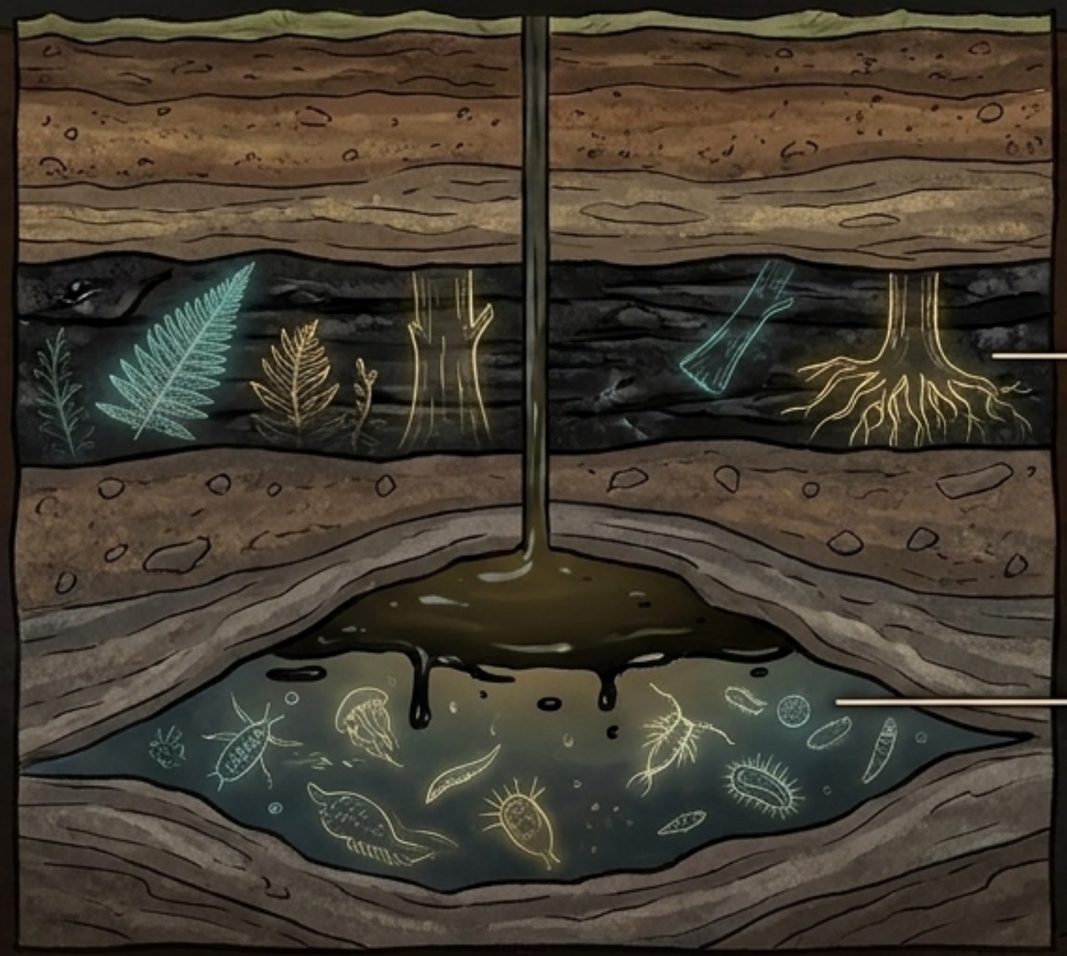

Milyonlarca Yıl Geçti

Gemini Notebook

Fosil Yakıtlar: Yer Altında Biriken Antik Enerji

Bitkiler çabuk çürüdüğü için kalıntıları genellikle kömüre dönüşür. Deniz ve karadaki canlıların milyonlarca yıllık fosilleşmesi günümüzün enerji kaynaklarını yaratır.

Gemini Notebook

Uzaydaki Mekaniğimiz: Durağan Olmayan Gezegen

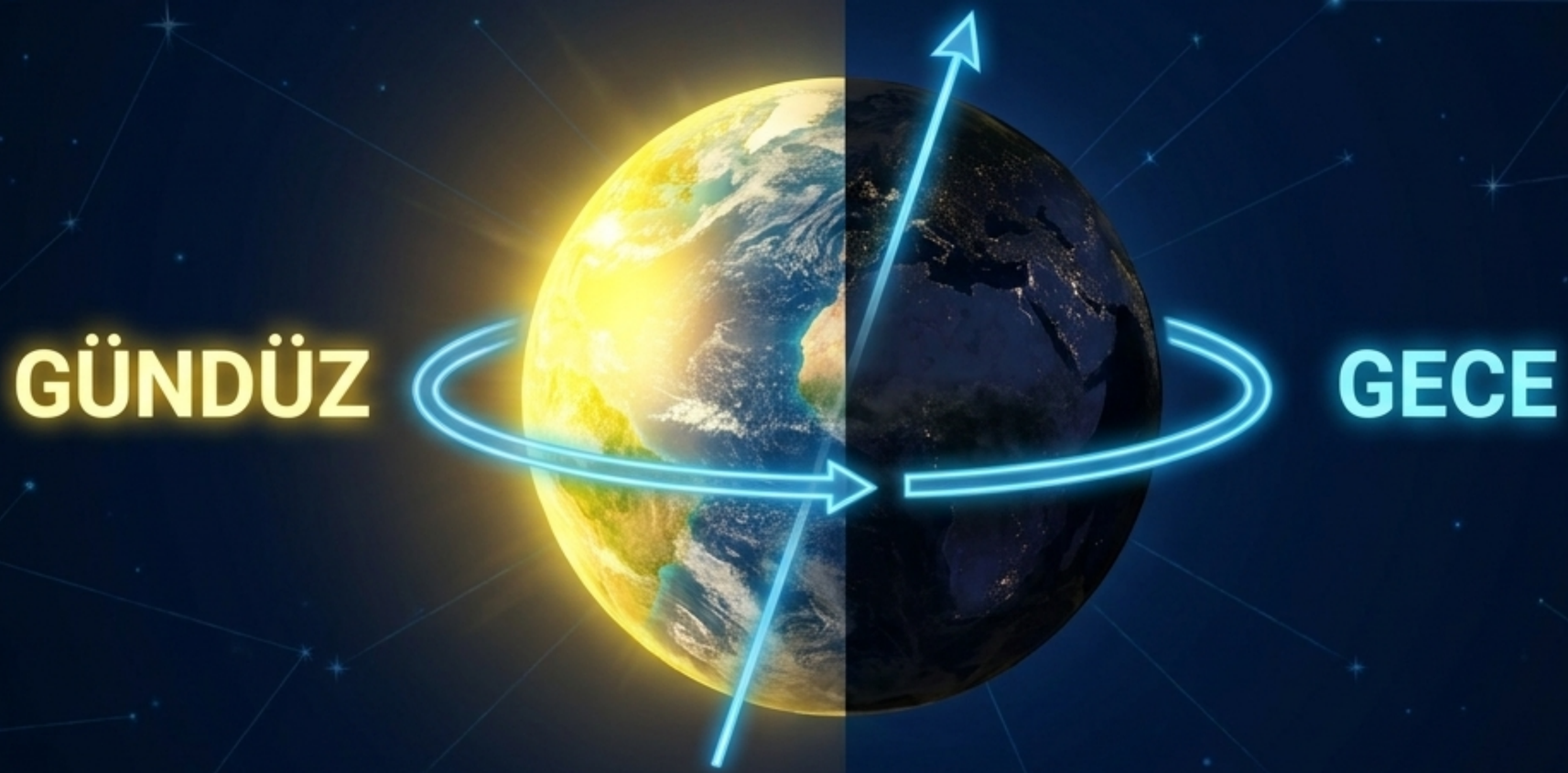
Bastığımız yer kabuğu ve içindeki fosiller sabit gibi görünse de, Dünya uzay boşluğunda kusursuz bir saat gibi iki farklı hareket yapar.

Gemini Notebook

1. Dönme Hareketi: Kendi Etrafımızdaki Tur

- Dünya, kendi ekseni etrafında batıdan doğuya (saat yönünün tersine) doğru bir topaç gibi döner.
- Güneş'in doğudan doğup batıdan batıyor gibi görünmesi bir göz yanılgısıdır; hareket eden Dünya'dır.

Tamamlanma Süresi: **24 Saat (1 Gün)**

Gemini Notebook

2. Dolanma Hareketi: Güneş'in Etrafındaki Yolculuk

Dünya kendi etrafında dönerken, aynı zamanda Güneş etrafında hiç değişmeyen elips şeklinde bir yörüngede seyahat eder. Yörüngenin bozulması, Dünya'daki yaşamın sonu demektir.

Tamamlanma Süresi:
365 Gün 6 Saat (1 Yıl)

Ana Sonuç:
Dört Mevsimin Oluşması

Gemini Notebook

Zamanın Matematiği: Artık Yıl Nasıl Oluşur?

Güneş etrafındaki turdan her yıl artan 6 saat kaybolmaz. 4 yılda birikerek takvime yepyeni bir gün olarak eklenir.

Gemini Notebook

Karşılaştırma Matrisi: Dönme vs. Dolanma

Kavram Kontrolü - İki hareketin temel farkları.

Özellik	Dönme Hareketi	Dolanma Hareketi
Hareketin Merkezi	Kendi ekseni etrafında	Güneş'in yörüngesi etrafında
Yönü	Batıdan Doğuya	Batıdan Doğuya
Geçen Süre	24 Saat	365 Gün 6 Saat
Oluşan Zaman	1 Gün	1 Yıl
Fiziksel Sonuç	Gece ve gündüz oluşur, günlük sıcaklık değişir	Mevsimler oluşur, yıllık sıcaklık değişir

Gemini Notebook

Büyük Döngü: Her Şey Birbirine Bağlı

Uzaydaki hareketlerimiz, ayak bastığımız toprağı şekillendirir.

Dünya'nın Dolanma Hareketi mevsimleri ve ısı farklarını yaratır.

Bu sıcaklık farkları ve rüzgarlar/yağmurlar dev kayaçları parçalayarak toprağa dönüştürür.

Oluşan bu toprak, ölen canlıların üzerini hızla örterek onlara havasız bir koruma sağlar ve fosilleri (zamanın hafızasını) yaratır.

Dinamik Dünya, kusursuz bir saat gibi çalışır.

Gemini Notebook